

Enigma Otiliei - portretul Otiliei

În general, caracterizarea personajelor se realizează ca în romanul realist-balzacian. Prin tehnica focalizării, caracterul personajelor se dezvoltă progresiv, pornind de la datele exterioare ale existenței lor: prezentarea mediului, descrierea locuinței, a camerei, a fizionomiei, a gesturilor și obiceiurilor.

În mod direct, naratorul dă lamuriri despre gradele de rudenie, stare civilă, biografia personajelor reunite la începutul romanului, la jocul de table. Caracterele dezvaluite inițial nu evoluează pe parcursul romanului, dar trasaturile se îngroașă prin acumularea detaliilor în caracterizarea indirectă (prin gesturi, fapte, replici, vestimentație, relații între personaje).

Excepție face portretul Otiliei, realizat prin tehnici moderne: comportamentismul și reflectarea poliedrică. Până în capitolul al XVI-lea, Otilia este prezentată exclusiv prin comportamentism (fapte, gesturi, replici), fără a-i cunoaște gândurile din perspectiva unică a naratorului, cu excepția celor marturisite chiar de personaj.

Această tehnică este dublată, pe același spațiu narativ, de reflectarea poliedrică a personalității Otiliei, în conștiința celorlalte personaje, ceea ce conferă ambiguitate personajului, iar în plan simbolic sugerează enigma, misterul feminității.

Relativizarea imaginii prin reflectarea în mai multe oglinzi alcătuiește un portret complex și contradictoriu: "fe-fetita" cuminte și iubitoare pentru moș Costache, fată exuberantă "admirabilă, superioară" pentru Felix, femeia capricioasă, "cu un temperament de artistă" pentru Pascalopol, "o dezmatată, o stricăta" pentru Aglae, "o fată desteaptă", cu spirite practice, pentru Stanica, o rivală în căsătorie pentru Aurica.

Tulburător e că toate imaginile eroinei se țin și păstrează între ele ceva comun datorită naturii contradictorii a sufletului feminin.

Limbajul personajelor este uniformizat. Ele utilizează aceleași mijloace lingvistice indiferent de situația socială sau de cultură lor.

Cu toate acestea, Aglae pronunță învechit unele cuvinte, marcând ainculturii și a snobismului.

Amestecul de stiluri (juridic și colocvial) în discursul casnic al lui Stanica Răduț are efect comic și transformă personajul într-un "Catavencu al ideii de paternitate".

Se utilizează fraza amplă. Se observă preferința în descriere pentru grupul nominal și pentru epitetul neologic (Fata juvenilă, pustietatea scetică etc).

Traiesc asadar în G. Calinescu un clasic, un romantic, un balzacian, un romancier de extrema modernitate. Intelectualul rafinat stabileste cu mare intuitie limitele tuturor formulelor artistice si relativitatea lor estetica, ceea ce ingaduie aceasta originala sinteza.